

УДК 658.15: 658.86

О. В. Костюнік,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, Національний авіаційний університет
Д. М. Недашківська,
студентка, Національний авіаційний університет

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. Kostyunik,
Candidate of economic sciences, associate professor of finance, accounting and auditing department of National aviation university, Kyiv
D. Nedashkovska,
Student of the National Aviation University

SOME QUESTIONS OF ADJUSTING OF DEBTOR AND CREDITOR DEBT OF UKRAINIAN ENTERPRISES

У статті розглянуто поняття дебіторської та кредиторської заборгованості. Проаналізовано динаміку, склад та структуру, причини виникнення, строки створення і терміни їх існування та погашення.

Окреслено напрями і прийоми управління дебіторською та кредиторською заборгованостями та їх співвідношенням.

Розглянуто елементи міжнародної та вітчизняної систем обліку розрахункових операцій.

In the article the considered concepts of debtor and creditor debt. A dynamics, composition and structure, reasons of origin, terms of creation and terms of their existence and redemption, is analysed.

Directions and receptions of management debtor and creditor debts and their correlation are outlined.

Considered elements of the international and domestic systems of account of calculation operations.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, бухгалтерський облік, звітність, дебітори, кредитори, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, інвентаризація, борг, сумнівний борг, актив, позичальник, зобов'язання, розрахунки, прибуток, активи, фінансові ресурси, фінансовий стан, виробнича ситуація, неплатоспроможність.

Key words: subject of management, bookkeeping, accounting, debtors, creditors, accounter debt, account payable, debt, questionable debt, asset, borrower, obligation, calculations, income, assets, financial resources, financial state, productive situation, bankrupt.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ І АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансове становище підприємства, показники платоспроможності і ліквідності безпосередньо залежать від того, наскільки швидко кошти в розрахунках перетворюються в реальні гроші.

Для ефективного управління діяльністю підприємства недостатньо здійснювати тільки кількісний аналіз показників оцінки поточного стану та стратегічно важливих перспектив управління активами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання управління дебіторською та кредиторською заборгованістю досліджувалися як українськими, так і іноземними вченими: Бланком І.О. [4], Ж.-Б. Коллі, Бутинцем Ф.Ф., Крисюком В.І., Сопко В. [22; 23], Ван Бредом М.Ф., Бейлі Дж.Дж., Брігхемом Ю. [6], Коласом Б., Мертоном Р., Россом С., Хелфертом Е., Холтом Р., Финнерті Дж., Стоуном Д. [25], Хітчингом К., Хенком С., Хувером К. тощо.

Науковці О. Г. Лищенко та Г. М. Бескота висловлюють свої думки щодо аналізу цих видів заборгованості [14].

Питання обліку, аудиту та аналізу зобов'язань та заборгованості досліджували зарубіжні вчені, зокрема: Зві Боді, Дж. Ван Хорн, Р.К. Мертон, Д. Стоун, та інші. Водночас ці питання потребують подальшого дослідження.

Аспекти управління дебіторською та кредиторською заборгованістю (теоретичні і практичні) досліджувалися в роботах вітчизняних вчених: Філіна Ф.Н. [30], Гончарук Р.П. [7], Горбачова О.М. [8], Гуня В.О. [9], Лучков О.І. [15], Дубровська Є.В. [10], Дячук О.В., Новодворська В.В. [11], Едронов В.Н. [12], Кручак Л.В. [13], Лищенко О.Г. [14], Матицина Н.О. [16], Москалюк Г.О. [17], Новицька Н.В. [18], Носач Л.Л. [19], Пінчук Т.А. [19], Прохорова О.С. [21], Статівка М.Г. [24], Тучак О.І. [26], Фарйон О.О., Яструбський М.Я. [28], Феофанов Л.К., Денисов Д.В. [29], Хомик П.М., Кулик М.А. [31], Чабанюк О.М., Багрій О.В. [32] та ін.

Вони дають визначення, сутність та класифікацію цих видів заборгованості, причини виникнення та негативний вплив кредиторської заборгованості на фінан-

сові результати підприємства, розглядають процедури реструктуризації їхньої кредиторської заборгованості.

У всіх визначеннях, запропонованих різними авторами, загальним є таке: дебіторська заборгованість являє компоненту власних коштів, а кредиторська заборгованість є компонентом запозичених активів підприємства.

Д.О. Бондаренко у своїх наукових дослідженнях [5] опрацювала методіку управління портфелем дебіторської заборгованості бізнесової структури.

В.В. Сопко, О.М. Ромашко та В.П. Завгородній [22; 23] визначають об'єкти заборгованості відповідно до термінів погашення, і структурують за видами, що поліпшує процес управління заборгованостями.

Вивчення джерел із зазначеного питання доводить, що науковці опрацювали слушні напрямки методологічного і методичного характеру управління фінансовими ресурсами. Проте наразі необхідне більш глибоке дослідження напрямків фінансового оздоровлення підприємств.

Огляд опублікованих робіт та господарська практика свідчать про неповну опрацьованість проблем визначення змісту, цілей та обліку, аудиту та аналізу стану кредиторської та дебіторської заборгованостей вітчизняних підприємств, їхньої економічної природи створення, вдосконалення інструментарію оцінки ефективності управління заборгованостями та його якості в частині їхніх розмірів та оптимізації.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є переглянути ітерації створення системи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства з урахуванням досвіду вітчизняної і закордонної практики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Дебіторська та кредиторська заборгованості притаманні діяльність кожної бізнес-структури, при цьому дебіторська заборгованість є джерелом формування фінансових потоків платежів.

Дебіторська заборгованість виникає коли товари були продані, а послуги надані, але грошові кошти ще не надійшли від покупців/замовників. Тобто дебіторська заборгованість — це те, що винні Вам [8, с. 394].

Дебіторська заборгованість — це борги контрагентів, що належать підприємству, її зменшення знижує коефіцієнт покриття.

Наразі практично жоден господарюючий суб'єкт не існує без дебіторської заборгованості, оскільки існують об'єктивні причини її утворення й існування, а саме:

- для суб'єкта-боржника — це можливість використання безплатних додаткових обігових коштів;
- для суб'єкта-кредитора — розширення цільового ринку (захоплення нових його ніш).

Причини утворення дебіторської заборгованості:

- несвоєчасна оплата за надані підприємством платні послуги, відвантажену продукцію;
- несвоєчасне відображення в обліку документів про отримання матеріальних цінностей, робіт, послуг [9, с. 126].

Оскільки дебіторська заборгованість — це один із елементів оборотних активів підприємств, а кредиторська заборгованість — один із джерел запозичених для покриття оборотних активів, то доцільно розглянути конкретні практичні питання вирішення проблеми.

Чим швидший обіг дебіторської заборгованості, тим менші її балансові залишки на певну дату і навпаки. Це саме стосується і зв'язку між швидкістю обороту кредиторської заборгованості і її балансовими залишками.

Прискорення обігу дебіторської заборгованості й уповільнення кредиторської поліпшує фінансовий стан підприємства, оскільки при швидкому обігу дебіторської заборгованості і повільному кредиторської — остання покриває дебіторську заборгованість і при цьому є джерелом фінансування інших елементів оборотних активів [10, с. 203]. Проте це не стосується простроченої чи безнадійної заборгованостей.

З іншого боку, швидкий обіг дебіторської і повільний кредиторської заборгованостей знижує фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Завдання аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей:

- визначення ймовірності їх виникнення;
- опрацювання кредитної політики (терміни кредитування, застосування знижок);
- оцінка надійності покупців;
- відстеження, сповільнення чи прискорення погашення заборгованості;
- контроль дотримання договірної дисципліни (вивчення причин несвоєчасності погашення дебіторської заборгованості);
- опрацювання інкасаційної політики [12, с. 23].

Аналізувати розрахунки між контрагентами треба проводити за такими ітераціями:

- 1) виявляють суму дебіторської заборгованості на початок і на кінець звітного року;
- 2) зіставляють суму кредиторської заборгованості на початок і на кінець звітного року;
- 4) визначають частку дебіторської заборгованості у вартості обігових коштів;
- 5) визначають частку кредиторської заборгованості у вартості всіх оборотних активів;
- 6) аналізують структуру заборгованості та її структуру;
- 7) аналізують оборотність заборгованостей;
- 9) виявляють потенційні резерви зниження кредиторської заборгованості [15, с. 24].

Таким чином, при аналізі стану дебіторської і кредиторської заборгованості вивчаються причини їх виникнення, з урахуванням виробничої ситуації.

Так, коли бізнес-структура за одним і тим самим контрагентом має як дебіторську, так і кредиторську заборгованості, які скоро можуть бути визнані безнадійними, то вона має провести їх взаємозалік. Ця норма врегульована ч. 3 ст. 203 ГКУ. Для взаємозаліку достатньо заяви однієї сторони. У разі якщо заборгованості неоднорідні (наприклад, за ними одна сторона має сплатити гроші, а інша — поставити товар), то зарахування неможливе, і списання безнадійної (як кредиторської, так і дебіторської заборгованості) робиться роздільно.

Необхідно застосовувати не тільки кількісний аналіз показників оцінки поточного стану, але й якісний аналіз стратегічно важливих перспектив управління активами, виявляти номенклатуру продукції/послуг, за якими виникає значна дебіторська заборгованість, а також встановлювати контрагентів (споживачів, посередників, поставальників), за якими дебіторська заборгованість виникає найчастіше.

Результатом аналізу мають бути:

- а) обсяги в динаміці зміни дебіторської заборгованості;
- б) обсяги в динаміці зміни кредиторської заборгованості.

До негативних змін фінансового стану можуть призвести як збільшення, так і зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства

Від співвідношення їх загального обсягу, структури, видів і надійності контрагентів, строків погашення, швидкості обороту залежить не тільки поточна, але і майбутня фінансова стійкість підприємства, яке використовує в господарській практиці комерційне кредитування [13, с. 94].

Коли дебітори розраховуються своєчасно, підприємство також своєчасно розраховується з кредиторами, оскільки дебіторська заборгованість — це борги покупців, а кредиторська заборгованість — це борги постачальникам та своєму персоналу по заробітній платні, борги перед бюджетом тощо. Виконання цих умов унеможлиблює існування проблеми простроченої заборгованості.

Підприємство перманентно має вільні кошти в обороті і розраховується з кредиторами своєчасно, за умови, що дебітори дотримуються договірних термінів погашення зобов'язань, при цьому мають виконуватися дві умови:

1) перевищення середньоденної суми витрат має перевищувати середньоденний обсяг витрат на їх реалізацію продукції/послуг та забезпечувати приріст балансових запасів;

2) обіг дебіторської заборгованості має бути швидшим за кредиторську.

В іншому випадку необхідно залучати банківські кредити (в більшості випадків — короткострокові), оскільки ліквідувати прострочену кредиторську заборгованість навіть за допомогою своєчасних платежів дебіторів у більшості випадків неможливо, отже треба вибирати між наявністю достатніх коштів в обороті та збереженням платоспроможності [16, с. 40].

Наразі за глобалізації економічних процесів стає нагальним приведення до вимог міжнародних стандартів вітчизняної системи обліку.

Так, мета інвентаризації за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) — це виявлення простроченої дебіторської заборгованості для роботи з сумнівними боргами і підтвердження балансових даних на певну дату, на відміну від положень стандартів бухгалтерського обліку України. Вона проводиться для того, щоб дотримати принцип обачності, тобто не завищити активи компанії і не ввести інвесторів в оману. У міжнародній практиці часто практикується інвентаризація заборгованостей незалежними аудиторами. Так, інвентаризація проводиться як вибірково, так і суцільним методом [24, с. 119].

МСФЗ визначає такі критерії визнання кредиторської заборгованості:

— суб'єкт господарювання має дійсне зобов'язання внаслідок проведеної транзакції (господарської/фінансової операції);

— вибуття ресурсів (коштів) буде необхідним і для виконання зобов'язання;

— можливо точно визначити суму зобов'язання.

МСФЗ визначають дебіторську заборгованість як суму коштів, що має надійти підприємству або іншій

особі від покупців або інших дебіторів, а кредиторську заборгованість як заборгованість суб'єкта (підприємства, організації, фізичної особи) перед іншими юридичними чи фізичними особами, яку цей суб'єкт зобов'язаний погасити [24, с. 120]. Тобто головною їх характеристикою і тут є боргові відносини.

Так само розглядають зміст дебіторської та кредиторської заборгованостей і фінансові аналітики [18—20]. "Дебіторська заборгованість відображає суму боргу підприємству з боку різних юридичних і фізичних осіб, що мають прямі взаємовідносини з підприємством" [25, с. 83]. Аналогічно "кредиторська заборгованість (рахунки до сплати) є заборгованістю підприємства за товари, роботи, послуги, отримані в результаті придбання за відкритим рахунком" [25, с. 85].

Найчіткіше, з точки зору теорії бухгалтерського обліку, суть дебіторської та кредиторської заборгованостей представлено в роботі Д. Стоуна, К. Хітчінга "Бухгалтерський облік і фінансовий аналіз", де такі види заборгованостей відповідно визначені як "рахунки до отримання" і "рахунки до сплати" або "борги підприємству" і "борги підприємства" [25]. При цьому борг розглядається як грошова сума, узятая в кредит на певний термін і на певних умовах, і що підлягає поверненню. Аналогічно вважають й інші теоретики обліку [16; 17; 21; 26—32].

Особливості регулювання бухгалтерського обліку дебіторської та кредиторської заборгованості у вітчизняній та міжнародній практиці досліджені у статті Безкоровайної Л.В. "Особливості бухгалтерського обліку дебіторської і кредиторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці" [4, с. 20]. В ній визначено, що міжнародних стандартів для регулювання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості (на відміну від вітчизняної системи обліку, в якій прийняті окремі стандарти) не існує, а регулювання обліку здійснюється різними стандартами. Отже, при порівнянні критеріїв визнання дебіторської та кредиторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці обліку виявлені певні відмінності. Виявлена доцільність створення підприємствами резерву сумнівних боргів. Ще однією відмінністю національних і міжнародних стандартів обліку є вимога до розкриття інформації про дебіторську та кредиторську заборгованість у фінансовій звітності підприємств, що є певною складністю при її оцінці та порівнянні [3]. Так, за П(С)БО 10 дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю (або чистою вартістю реалізації відповідно) [1; 2].

Ефективність процесу управління дебіторською та кредиторською заборгованостями варто розглядати як ситуацію, при якій їхній розмір, склад і співвідношення забезпечують оптимізацію розмірів прибутку й/або вільних коштів, з урахуванням пріоритетів базових цілей розвитку підприємства. Якщо ліквідність балансу підприємства визначається складом активів і їхнім співвідношенням з пасивами, то ліквідність заборгованості визначається, головним чином, швидкістю і строками її оборотності. Такі показники оцінки відносять до групи показників, що характеризують ефективність використання, а отже, й управління даними об'єктами.

Розглядаючи ефективність процесу управління заборгованостями як ситуацію, за якої їхній розмір, склад і співвідношення забезпечують оптимізацію розмірів

прибутку й/або вільних коштів, вченими і економістами-практиками розроблена відповідна система показників. До цієї системи ввійшли показники, що характеризують швидкість руху заборгованостей і їхніх основних елементів, тривалість операційного й фінансового циклів і коефіцієнти, які визначають співвідношення тривалості одного обороту основних видів заборгованостей. Розміри і динаміка останніх коефіцієнтів дозволяють встановити тенденції у взаєморозрахунках.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю включає:

- 1) визначення ймовірності їх виникнення;
- 2) розробка політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців/постачальників за видами продукції/послуг;
- 3) аналіз і ранжування покупців/постачальників за обсягами закупівель, історії кредитних відносин і запропонованих умов оплати;
- 4) контроль розрахунків із дебіторами/кредиторами за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни;
- 5) визначення заходів прискорення обігу оборотних активів і зменшення безнадійних боргів;
- 6) забезпечення умов, які гарантують своєчасне надходження коштів;
- 7) прогноз надходжень коштів на основі коефіцієнтів інкасації [6, с. 846].

Проте існує ряд проблем у відображенні дебіторської і кредиторської заборгованості, серед них, найгострішими є: порядок списання і визначення наслідків списання заборгованості, співвідношення частки кредиторської і дебіторської заборгованості.

Можна запропонувати наступні рекомендації, які дозволяють організувати раціональне управління дебіторською заборгованістю:

- постійний моніторинг розрахунків за простроченою (або відтермінованою) заборгованістю;
- моніторинг співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості для підвищення поточної ліквідності;
- застосовувати знижки при достроковій сплаті контрагентом;
- залучати нових покупців (замовників) для зниження ризику несплати монопольним замовником;
- своєчасно витребувати або гасити суми заборгованості;
- застосовувати вексельні форми розрахунків і взаємозаліків для зниження об'ємів заборгованостей.

Це дозволить більш раціонально здійснювати розрахунки за продукцію/послуги і ефективніше використовувати фінансові ресурси.

ВИСНОВКИ

Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями — це процес організації їхнього руху і один з етапів управління, щільно пов'язаний з обслуговуванням торгово-технологічних і фінансових операцій. Ефективність використання заборгованостей — дебіторської, як активу, і кредиторської, — як джерела фінансування, пов'язана з їхньою здатністю приносити й економічні вигоди, і певні витрати. Отже, управління буде ефективним, якщо в результаті вигоди будуть перевищувати витрати.

Ефективна політика управління дебіторською та кредиторською заборгованостями дає змогу розширювати ринки збуту товарів/послуг, залучати нових реалізаторів продукції, але прорахунки в роботі з дебіторами можуть призвести до непередбачуваних наслідків, зокрема і до банкрутства підприємства.

Для ефективної діяльності підприємство має бути забезпечене достатнім обсягом обігового капіталу. Його нестача зумовлює необхідність додаткового фінансування (кредитування), а отже, і додаткових витрат.

Аналізуючи стан дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства, треба дослідити, враховуючи кожен конкретну бізнесову ситуацію, причини виникнення кожного їх виду.

Національні стандарти обліку було розроблено на основі Міжнародних стандартів, тому існують як спільні характеристики, так і відмінні. Вдосконалення вітчизняної системи обліку зобов'язань можливе за умови її уніфікації з міжнародною при одночасному врахуванні української бізнесової специфіки.

Синтетичний і аналітичний бухгалтерський облік дебіторської та кредиторської заборгованостей має організовуватися з урахуванням забезпечення простоти формування і використання необхідної інформації у фінансовій звітності при управлінні цими активами і зобов'язаннями, при цьому деталізація аналітичного обліку має давати змогу аналізувати оборотність кожного активу та умови і терміни погашення кожного зобов'язання в розрізі контрагентів та господарських (фінансових) операцій.

НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ

Актуальність проблеми та недостатність теоретичного розгляду та практичного використання щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованостями обумовлюють необхідність подальших досліджень, а саме треба:

- уточнити економічну сутність досліджуваних понять заборгованості підприємства;
- систематизувати форми заборгованостей;
- виділити ознаки класифікації й основні групи факторів, що впливають на стан і динаміку заборгованостями;
- визначити елементи процесу управління заборгованостями та його ефективності;
- обґрунтувати систему показників оцінювання якості управління заборгованостями;
- проаналізувати напрями та стан ефективності управління;
- розробити (вдосконалити) методичні підходи до визначення вартості заборгованостей.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджено Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237 // Бухгалтерія. — 2001. — № 52/2 (467). — С. 55—56.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання", затверджено Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237 // Бухгалтерія. — 2001. — № 53/3 (468). — С. 53—54.
3. Безкоровайна Л. В. Особливості бухгалтерського обліку дебіторської і кредиторської заборгованості

у вітчизняній та зарубіжній практиці // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". — 2016. — № 12. — С. 37—44.

4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / Игорь Александрович Бланк. — 2-е изд. перераб. и доп. — К.: Ника-Центр, Т. 1. — 2004. — 656 с.

5. Бондаренко Д.О. Особливості обліку кредиторської заборгованості в умовах переходу на міжнародні стандарти [Електронний ресурс] / Д.О. Бондаренко // Офіційний сайт Житомирської наукової бухгалтерської школи Франца Бутинця. — Режим доступу: <http://zsas.zhitomir.org/ru/forum>

6. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту / Євхен Брігхем; [пер. з англ. Біленький В., Медвідь А., Лазаренко С. та ін.]; наук. ред. проф. Василик О.Д., проф. Заруба О.Д. — К.: Молодь, 1997. — 1000 с.

7. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. — 2015. — № 1 (59), Ч. 1.

8. Горбачова О.М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О.М. Горбачова, Л.В. Лахай // Торгівля і ринок. — 2010. — № 30. — Т. 2. — С. 392—399.

9. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В.О. Гуня // Економічний простір. — 2014. — № 19. — С. 124—131.

10. Дубровська Є.В. Дослідження сутності поняття "дебіторська заборгованість" / Є.В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. — 2009. — № 2. — С. 202—205.

11. Дячук О.В., Новодворська В.В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. — 2013. — Т. 10. — № 3. — С. 243—251.

12. Едронов В.Н. Управление рисками дебиторской задолженности / В.Н. Едронов, Ю.В. Чемоданова // Финансы и кредит. — 2006. — № 33 (237). — С. 20—26.

13. Кручак Л.В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання [Текст] / Л.В. Кручак // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О.В. Ярошук (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка". — 2016. — Т. 25. — № 2. — С. 93—98.

14. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Г. Лищенко, Г.М. Бескота // Держава і регіон. — 2009. — № 1. — С. 114—117.

15. Лучков О.І. Визначення оптимального розміру дебіторської заборгованості / О.І. Лучков // Фінанси та кредит. — 2003. — № 1 (19). — С. 22—27.

16. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н.О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. — 2015. — № 12. — С. 38—42.

17. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрям

ми удосконалення і розвитку // Ефективна економіка. — 2013. — № 4.

18. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять "дебіторська заборгованість" і "кредиторська заборгованість" // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 2. — С. 286—290.

19. Носач Л.Л. Розрахункові відносини та управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємств / Л.Л. Носач // Вісник ДонДУЕТ. — 2005. — № 3 (27). — С. 163—169.

20. Пінчук Т.А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / А.Т. Пінчук // Ефективна економіка. — 2014. — № 10. — С. 36—41.

21. Прохорова О.С. Деякі питання обліку дебіторської та кредиторської заборгованості бюджетних установ // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2010. — № 3 (7). — С. 100—104.

22. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. — К.: КНЕУ, 2004. — 412 с.

23. Облік дебіторської заборгованості за міжнародними стандартами: побудова та відмінності / Сопко В.В., Ромашко О.М., Закревська О.Ю. // Канада, Economics and finance, Publishing house "BREEZE", 2015. — С. 292—296.

24. Статівка М.Г. Особливості визнання та оцінки дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах відповідно до вимог МСФЗ / М.Г. Статівка // Управління розвитком збірник наукових робіт. — 2012. — № 3 (124). — С. 117—120.

25. Стоун Д. Бухгалтерський учет и финансовый анализ / Д. Стоун, К. Хитчинг; пер. с англ. Ю.А. Огибин, Г.А. Огибив. — М.: Сирин, 2007. — 302 с.;

26. Тучак О. Управління дебіторською заборгованістю / О. Тучак. — Вінниця: "Баланс", 2012. — С. 19—24.

27. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємств оптової торгівлі: монографія / Н.О. Власова, Л.Л. Носач. — Харків: ХДУХТ, 2011. — 229 с.

28. Фарйон О.О., Яструбский М.Я. Дебиторская и кредиторская задолженность: контроль и управление как залог успешного развития // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. — Вип. 21.4. — С. 276—282.

29. Феофанов Л.К., Денисов Д.В. Методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 12. — С. 65—68.

30. Филина Ф. Н. Дебиторская и кредиторская задолженность. Острые вопросы налогообложения / Ф.Н. Филина. — М.: ГроссМедиа, 2008. — 152 с.

31. Хомик П.М., Кулик М.А. Порівняльний аспект обліку заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ (IAS) // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2012. — Вип. 3 (24). — С. 503—510.

32. Чабанюк О.М., Багрій О.В. Облік дебіторської та кредиторської заборгованості й напрями його вдосконалення // Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Вип. 22.2. — С. 255—259.

References:

1. Ministry of Finance of Ukraine (2001), "Regulation (standard) of accounting 10 "Accounts Receivable", Buxhalteriya, Kyiv, vol. 52/2 (467), pp. 55—56.
2. Ministry of Finance of Ukraine (2001), "Regulation (standard) of accounting 11 "Commitment", Buxhalteriya, Kyiv, Ukraine, vol. 53/3 (468), pp. 53—54.
3. Bezkorovajna, L. V. (2016), "Features of the accounting of accounts receivable and payables in domestic and foreign practice", *Efektivna ekonomika*, vol. 12, pp. 37—44.
4. Blank Y. A. (2004), *Fynansovyj menedzhment [Financial Management]*, Nyka-Centr, Kyiv, Ukraine.
5. Bondarenko, D. O. (2014), "Peculiarities of Accounting for Accounts Payable in Conditions of Transition to International Standards", available at: <http://zsas.zhitomir.org/ru/forum> (Accessed 20 sept 2017).
6. Brihsem, Ye. F. (1997), *Osnovy finansovoho menedzhmentu [Fundamentals of Financial Management]*, Molod, Kyiv, Ukraine.
7. Honcharuk, R. P. (2015), "Essence and classification of payables: conflicts of scientific approaches", *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnogo tehnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 1(59), no. 1.
8. Horbachova, O. M. (2010), "Accounting and analysis of accounts receivable: problems and ways of their solution", *Torhivlya i rynek*, vol. 2, no.30, pp. 392—399.
9. Hunya, V.O. (2014), "Improving the classification of receivables and their reflection in the financial statements of enterprises", *Ekonomichny`j prostir*, vol. 19, pp. 124—131.
10. Dubrovska, Ye. V. (2009), "Research of the essence of the concept of "accounts receivable", *Visny`k Sums`kogo derzhavnogo universy`tetu*, vol. 2, pp. 202—205.
11. Dyachuk, O. V. and Novodvorska, V. V. (2013), "Location of accounts payable in the enterprise management system", *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy*, vol. 10, no. 3, pp. 243—251.
12. Edronov, V. N. (2006), "Managing the Accounts Receivable Risks", *Fynansi y kredyt*, vol. 33 (237), pp. 20—26.
13. Kruchak, L. V. (2016), "Analysis of the status of receivables and accounts payable of a business entity", *Ekonomichna dumka*, vol. 25, no. 2, pp. 93—98.
14. Lyshhenko, O. H. (2009), "Analysis of receivables in the system of enterprise management", *Derzhava i rehion*, vol. 1, pp. 114—117.
15. Luchkov, O. I. (2003), "Determination of the optimum size of accounts receivable", *Finansy ta kredyt*, vol. 1(19), pp. 22—27.
16. Matycyna, N. O. (2015), "Basic principles of regulation of settlement relations through management of accounts receivable", *Buxhalters`kyj oblik i audyt*, vol. 12, pp. 38—42.
17. Moskalyuk, H. O. (2013), "The system of internal control of accounts receivable and payable: directions of improvement and development", *Efektivna ekonomika*, vol. 4, pp. 34—39.
18. Novyc'ka, N. V. (2012), "Theoretical Aspects of Concepts "Accounts Receivable" and "Accounts Payable", *Aktual`ni problemy ekonomiky*, vol. 2, pp. 286—290.
19. Nosach, L. L. (2005), "Settlement relations and management of receivables and payables of enterprises", *Visnyk DonDUET*, vol.3(27), pp. 163—169.
20. Pinchuk, T. A. and Shram, T. V. (2014), "Organizational-methodical problems of accounts receivable in the system of enterprise management", *Efektivna ekonomika*, vol. 10, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3453> (Accessed 20 sept 2017).
21. Proxorova, O. S. (2010), "Some issues of accounts receivable and accounts payable of budgetary institutions", *Visnyk Berdyans`koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 3 (7), pp.100—104.
22. Sopko, V. V. and Zavhorodnij, V.P. (2004), *Orhanizatsiia bukhalters'koho obliku, ekonomichnoho kontroliu ta analizu. Pidruchnyk [Organization of accounting, economic control and analysis. Textbook]*, KNEU, Kyiv, Ukraine.
23. Sopko V. V. (2015), "Accounting for receivables according to international standards: construction and differences", *Collection of scientific articles published on the results of the International scientific and practical conference "Promising problems of economics and management"*, Montreal, Canada, 26—30 Oct, Pp. 292—296.
24. Stativka, M. H. (2012), "Features of recognizing and assessing receivables at domestic enterprises in accordance with the requirements of IFRS", *Zbirnyk naukovykh robot: Upravlinnya rozvytkom*, vol. 3 (124), pp. 117—120.
25. Stoun, D. (2007), *Bukhlters'kyj uchet y fynansov`ij analiz [Accounting and Financial Analysis]*, Syryn, Moscow, Russia.
26. Tuchak, O. (2012), *Upravlinnia debtors'koiu zaborhovanistiu [Management of accounts receivable]*, Balans, Vinnycya, Ukraine.
27. Vlasova, N. O. (2011), *Upravlinnia debtors'koiu ta kredytors'koiu zaborhovanostiamy pidpriemstv optovoi torhivli [Management of accounts receivable and payables of wholesale companies. Monograph]*, KhDUKhT, Xarkiv, Ukraine.
28. Farjon, O. O. and Yastrubskyy, M. Ya. (2011), "Accounts Receivable and Accounts Payable: Control and Management as a Pledge of Successful Development", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrayiny*, vol. 21.4, pp. 276—282. Lviv, Ukraine.
29. Feofanov, L. K. and Denysov, D. V. (2013), "Methodical Approaches for Accounting and Audit of Accounts Payable at the Enterprise", *Investyciyi: praktyka ta dosvid*, vol. 12, pp. 65—68.
30. Fylina, F. N. (2008), *Debytorskaia y kredytorskaia zadolzhennost'. Ostrye voprosy nalohooblozheniya [Accounts receivable and payable, Acute Issues of Taxation]*, HrossMedya, Moscow, Russia.
31. Хомык, P. M. and Kulyk, M. A. (2012), "Comparative aspect of accounting for enterprise debts for P (C) BO and IAS (IAS)", *Problemy teorii i metodolohiyi bukhalters`koho obliku, kontrolyu i analizu*, vol. 3 (24), pp. 503—510.
32. Chabanyuk, O. M. and Bahrij, O. V. (2012), "Accounting for receivables and accounts payable and directions for its improvement", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrayiny*, vol. 22.2, pp. 255—259.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2017 р.